

döljande utan deras manliga vänner förstärker också vikten av att inte visa upp sjukdomen. Utifrån en av författarna av sjukdomsbiografierna skriver Backman: ”Och enligt honom själv var det inte bara av egoistiska skäl som han hemlighöll sin ohälsa och dess symptom. När han i slutfasen av sjukdomen visade sitt bokmanus för en vän i förlagsbranschen fick han till svar: ’Du kan inte ge ut det här så länge du är chef. [...] Dina medarbetare behöver bevara bilden av sin chef som stark och framgångsrik’” (s. 112f).

Samtidigt som vi möter det personliga tilltalet i kapitel 4 och 5 saknar jag en fördjupning av detta tilltal. Även om studien är inriktad på text kan det ge en ytterligare dimension och problematisering om forskaren ställer detta material mot någon form av intervjumaterial. En som gjort det är författaren Susan Faludi i boken *Ståll. Förräderiet mot mannen* (Ordfront Förlag 2001). Hon analyserar skillnaden mellan filmen *Tvekampen* från 1982 och den bok, *First Blood* (Warner Books 2000), som manuset bygger på. Här får också skådespelaren Sylvester Stallones idéer om rollkaraktären Rambo komma fram och ställs mot författaren David Morrells idéer om boken. På vilket sätt hade bilden av den manliga ohälsan kunnat problematiseras ytterligare om böckerna om Kurt Wallander och filmerna om honom hade jämförts? Är det samma föreställningar i de två medierna som produceras eller händer något mellan bok och manus? Vilka syften har Mankell med sin huvudfigur och vilka syften har skådespelaren Rolf Lassgård när han spelar Wallander? Med ett sådant angreppssätt hade det funnits möjligheter att fördjupa den teoretiska diskussionen om det populärkulturella materialet. Genom att kombinera författare-bok-film-skådespelare skulle Backman kunna problematisera hur ideal och föreställningar översätts mellan de olika medierna och vad detta innebär för bilden av manlig ohälsa. Det skulle också ge möjligheter för en diskussion om vad det innebär att producera populärkultur.

Backman har ambitionen att analysera äldre material och försöka förstå förändringar över tid, men materialet och analysen får aldrig möjlighet att utvecklas och fördjupas. Främst är det i kapitel 2 vi möter korta inblickar i äldre reklam och en diskussion kring vilka ideal och föreställningar dessa presenterar. Här hade analysen vunnit på en fördjupning och en fylligare beskrivning av vilket klimat som rådde kring synen på sjukdom, hälsa och maskulinitet under de årtionden som annonserna publicerades. Detta skulle ha givit Backman möjligheter att problematisera både sitt eget material

och samtidens historieskrivning. Vad kan ideal om den sjuke mannen ge för vår förståelse av t.ex. 1950-talets ideal kring maskulinitet?

När det gäller tematiken i de olika kapitlen blir jag som läsare ganska ofta förvirrad. För varje kapitel finns det många nya ord och begrepp som sägs kunna tematisera analysen och ge förståelse för hur populärkulturen skriver om den sjuke mannen. Men många gånger försvinner termerna ut från studien alldeles för fort utan att de riktigt har problematiserats eller fördjupats. Studien hade vunnit på att hålla kvar en del av termerna och istället analyserat dem genom hela avhandlingen. Här skulle man också kunna önska sig ett försök till en bredare teoretisering av termerna. En del av de använda termerna har i litteraturen redan en teoretisering, som t.ex. medikalisering, som kunde ha redovisats tydligare i avhandlingen. Andra termer har Backman själv skapat och fört in i sin studie. De skapade termerna ger många gånger spännande ingångar men en större lekfullhet skulle kunna hjälpa till att fördjupa resonemanget. Att använda sig av metaforen kan i sådana sammanhang vara ett hjälpmedel som öppnar för en lek med ord och betydelser och låter både forskaren och läsaren se saker på nya sätt.

Forskning kring föreställningar om mäns sjukdom och ohälsa är ett viktigt område för att förstå varför den sjuke mannen handlar på det sätt han gör. I ett samhälle som kommit att fokusera allt mer på att individen skall ta ansvar för sin hälsa är det samtidigt viktigt att tydliggöra de strukturer som gör detta ansvarstagande problematiskt. Backmans studie ger viktig kunskap om ideal och föreställningar om mäns agerande när de blir sjuka och hur de många gånger döljer sina problem.

Kristofer Hansson, Lund

Ingrid Martins Holmberg: *På stadens yta. Om historiseringen av Haga*. Makadam förlag, Göteborg & Stockholm 2006. 392 s., ill., kartor. English summary. ISBN 91-7061-023-1.

För den som, likt anmeldaren, varit engagerad i Haga, och som tillsammans med länsantikvarien haft antikvariskt ansvar för området, är det verkligen spännande att nu ta del av den första granskningen av situationen i dess helhet. Det är också ur denna synvinkel som jag granskar avhandlingen.

I sin presentation av avhandlingen betonar Ingrid

Martins Holmberg, att hon har undersökt vad Haga har varit för stadens invånare, dess politiker, stadsplanerare, forskare, författare, journalister m.fl. Hon tecknar ”imaginära geografier” som placerar ut ”fint” och ”fult” så som moraliska egenskaper, som spelar ut platser mot varandra, som länkar social identitet till specifika stadsrum och som kontinuerligt låter det förflutna framträda genom ”subjektiv historisering”.

Michel Foucaults arbeten, särskilt *Vetandets arkeologi* (1969), utgör hennes analytiska redskap, och Bengt O. H. Johanssons *Den stora stadsomvandlingen* (1997) hör till hennes förebilder. Denna urbana omvärdering hade varit värd en bildsvit, men författaren har valt att låta bilder träda tillbaka till förmån för annat källmaterial, som i gengäld är mycket omfattande.

Bildmaterialet består till största delen av små foton i marginalen. Avhandlingen avslutas med sex kartor från inventeringar m.m. Likväl har material från berörda nämnder i staden inte kommit under hennes lupp. Det gäller bl.a. SKVB, Styrgruppen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, som levererade underlagsmaterial till dessa nämnder. Inte heller innehållet i museets etnologiska uppteckningar har hon dragit nytta av.

Stadsdelen Haga stod i decennier överst på listan över angelägna saneringsområden, och under en period var politiker och stadsplanerare helt inriktade på att hela Haga skulle rivas, allt betecknades som ”saneringsmogget” och borde ersättas av nya hus. Inställningen hade till följd att fastigheternas underhåll eftersattes. De nödvändiga besluten hakade emellertid upp sig, samtidigt som tidens rivningsvåg rullade över stadsdelarna i närheten, t.ex. i Annedal, Landala, Vegastaden och Stigberget. Haga hamnade i en beslutskamp, som kom att övergå i en bevarandekamp; bl.a. målar rubriker i avhandlingen upp vad som började hända: ”Tillsammans kan vi rädda Haga: Hagagruppen (1973)”, ”Våra egentliga syften äro att försöka få bevara Haga: Gamla Hagapojkar (1981)”, ”Hela Haga i Historiska museets utredning (1972)”. Det var något helt annat än ”Små rara hus” och ”Gamla hus” och nostalgi inom saneringsgeografen.

Det var just när det stod och vägde som museet inte längre bedömde det monumentala endast vara bevarandevärdt. Så hade man gjort på Riksantikvarieämbetet, och på Nordiska museet nöjde man sig med att visserligen dokumentera på bredden utan att dock praktiskt dra slutsatser och föreslå åtgärder för att säkerställa delar av det dokumenterade.

”Haga’ i Historiska museets inventering 1967” och museets utställning ”Göteborgar’n i ett rum och kök”

blev av betydelse. När etnologin etablerades i Göteborg 1969 fick den bl.a. en inriktning på samtida urbana samhällen. I ”Etnologi, stadsdelstudier och livsform” redogörs närmare härför. Det var visserligen för sent att rädda hela stadsdelen, men stora delar av den gick att rädda, och det blev möjligt att med nytt, anpassat till det gamla, komplettera och fylla i hålen.

Det nya intresset för stadsmiljöer bars, såsom Boris Schönbeck visade i *Stad i förvandling* (1994) och Ulf Stahre i *Den alternativa staden* (1999), av radikala akademiker. I Haga kom ”Hagagruppen” men även ”Gamla Hagapojkar” just att ha en sådan roll.

Själva förloppet av Haga mellan rivning och bevarande har emellertid inte varit författarens ”main stream” utan fastmer hur detta har skildrats. Det har i stället, som inledningsvis angavs, varit *utsagorna* härom. Utsagor om hur Haga har framställts i litteraturen etc. Detta har Ingrid Martins Holmberg gjort så mycket grundligare. Hon har gjort det med ”målande penna”. Avhandlingen intar därmed en förnämlig plats bland skildringar av 1970-talets bevarandekamp och vad Haga varit för stadens historiker, etnologer, politiker och andra.

Allan T. Nilson, Skara

Malin Grundberg: *Ceremoniernas makt. Maktöverföring och genus i Vasatidens kungliga ceremonier*. Nordic Academic Press, Lund 2005. 334 s., ill. English summary. ISBN 91-89116-73-9.

Den moderna historieforskningen har under en längre tid flitigt diskuterat statsbildningsprocessen. För svenskt vidkommande skedde denna främst under Vasatiden.

Den tidigmoderna staten skilde sig i många stycken från vad vi nu förknippar med en modern, demokratisk stat. En påfallande skillnad var villkoren för makten och hur denna bekräftades. Också för dåtidens maktthavare var det viktigt att vinna legitimitet. De nutida genomgår få tydliga ceremonier varigenom deras makt bekräftas och de vinner legitimitet främst genom allmänna val. Medan bröllop eller begravingar – även om dessa kan få stort medialt utrymme – numera har marginell betydelse och inte bidrar till maktens legitimitet var förhållandet radikalt annorlunda för 400 år sedan.

Under tidigmodern tid skedde legitimeringsprocessen alltså genom sådana och liknande ceremonier. Genom dessa kommunicerade överheten inte bara med undersåtarna utan också utåt mot den internationella scenen.